

© Markku Käyhkö

Erään ainutlaatuisen biotoopin tarina

Suomessa elää elintavoiltaan eksoottinen perhoslaji, joka kävi 1960-luvulla sukupuuton partaalla. Kyseessä on muurahaissinisiipi, *Maculinea arion*, joka elää erikoisessa ja vuorovaikutussuhteiltaan herkässä ekologisessa lokerossa.

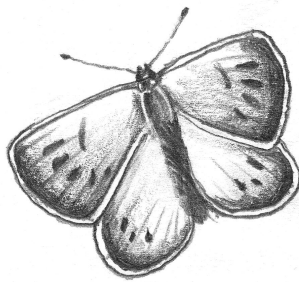
Perhosen populaatiokoko on pieni, joitakin kymmeniä yksilöitä, ja tällaisia populaatioita tunnetaan Suomessa nykyään vain muutama. Tilanteen ollessa pahimmillaan oli tiedossa vain yksi muurahaissinisiiven asuinpaikka. Sittemmin laji on rauhoitettu ja sen pelastamiseksi on tehty paljon työtä. Perhonen on kuitenkin edelleen erittäin uhanalainen Suomessa ja harvinaistunut muuallakin Euroopassa.

Muurahaissinisiipi on aikuisena tyypillisen sinisiiven näköinen, joskin sillä on siivissään mustia pilkkuja. Siipien kuvioinnissa on eroja sekä yhdyskuntaetta yksilötasolla.

Muurahaissinisiipi elää hiekkaisilla harju- ja dyynimailla, joilla kasvaa kangasajuruohoa. Ajuruohokasvuston lisäksi tämä perhonen on täysin riippuvainen levysarvivilholaisista, muurahaissista, joita tavataan kangasajuruohon kasvupaikoilla.

Muurahaissinisiipinaaras munii yksitellen munansa kangasajuruohon kukannappuihin. Munista kuoriutuvat nuoret toukat alkavat syödä kukkalehtiä ja kehittyviä siemeniä. Tällöin niiden kasvu on hidasta.

Kolmannen nahanluonnin jälkeen toukan elintavoissa tapah-

© Aapo Ahola

tuu kuitenkin radikaali muutos. Toukka pudottautuu maahan ja alkaa erittää muurahaissia houkuttelevaa sokeripitoista nestettä, jolloin ajuruohokasvustossa käyntelevät vihollaiset tulevat toukan luo. Tämä on muurahaissyhdyskunnan lopun alku.

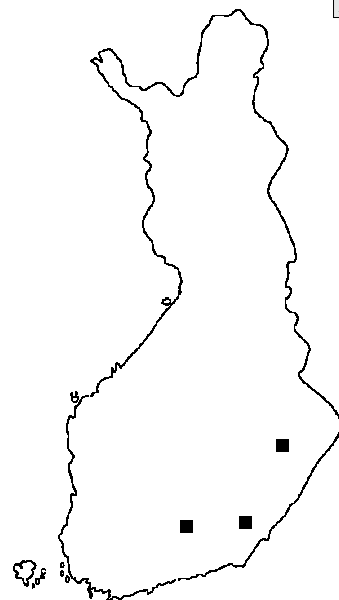
Muurahaissit lypsävät toukkaa kuten kirvaa tuntosarvillaan hivelemällä. Ne kantavat arvokasta nestettä erittävän toukan varastoihinsa talteen. Pesän uumenissa alkaa verilöyly. Sinisiiven toukka syö muurahaisten munat, toukat ja kotelovaiheet. Toukka talvehtii pesän lämmössä ja jatkaa mäsäilyä keväällä. Se syö muurahaisspesän lähes autioksi.

Tyhjennettyään pesän muurahaissista toukka koteloituu ja kehittyy pian aikuiseksi. Se ryömii ulos pesästä ja kuivattaa sekä suoristaa siipensä aurinkoisen ruohotai kanervakentän lämmössä. Lentoaika on parhaimmillaan heinäkuun alussa. Silloin sinisiivet ovat tuttavallisia ja lentelevät matalalla kukasta kukkaan.

Muurahaissinisiiven kelpaaloisia vain levysarvivilohaisyhdyskunnissa. Tämä laji elää vain aurinkoisilla, lyhyttä heinää kasvavil-

la ruohostomailla. Jos kenttää ei laidunneta ja puusto kasvaa korkeaksi, heinikkokin sankkenee ja asuinpaikan valloittaa jokin toinen vihollislaji. Muut muurahaissilajit eivät kuitenkaan tarjoa muurahaissinisiivelle tarpeeksi suuria yhdyskuntia syötäväksi. Tällöin sekä levysarvivilohainen että sinisiipi katoavat alueelta. Näiden myötä myös kangasajuruoho kokee tappioita, sillä em. lajit ovat sen tärkeitä levittäjiä ja pölyttäjiä. Aikaisemmin muurahaissinisiipi olikin yleinen Varsinais-Suomessa ja Savossa, sillä laidunkarja piti heinikot matalina ja valoosina. Kangasajuruohon karja ei kuitenkaan kajonnut, sillä se on hieman myrkyllinen ja pahanmakuinen.

AA

Kuva 27: Nykyään tunnetaan enää kolme vakiintuista muurahaissinisiipipopulaatiota.